

**AFKA
CYMRU**

Cymdeithas ar gyfer Maethu,
Gofal Perthynas a Mabwysiadu

Association for Fostering,
Kinship and Adoption

AFKA Cymru Nodyn Ymarfer: Trafod Gwarcheidiaeth Arbennig gyda Gofalwyr Maeth Awdurdodau Lleol

Canllaw i Ymarferwyr

afkacymru.org.uk

AFKA Cymru
Caerdydd
© AFKACymru2025

CYNNWYS

<u>PWYNTIAU ALLWEDDOL I YMARFERWYR</u>	03

<u>RHAGYMA DroDD</u>	04

<u>CEFNDIR A PHWRPAS</u>	05

<u>PRYD GALL GOFALWR MAETH WNEUD CAIS AM GGA?</u>	07

<u>PAM Y BUASAI GOFALWR MAETH YN YSTYRIED GWNEUD CAIS AM GGA?</u>	08

<u>PRYD I DRAFOD GWARCHEIDIAETH ARBENNIG GYDA GOFALWYR MAETH</u>	10

<u>CYFARFOD CYNLLUNIO PARHAOL (GGA)</u>	13

<u>'TRAFODAETH GGA GOFALWYR MAETH'</u>	17

<u>Y CAMAU NESAF YN DILYN TRAFODAETH GGA GOFALWYR MAETH</u>	21

<u>ATODIAD 1: GWYBODAETH HANFODOL AM GGA</u>	22

Gellir clicio ar logo AFKA ar bob tudalen a bydd yn eich dychwelyd i'r dudalen gynnwys

PWYNTIAU ALLWEDDOL I YMARFERWYR

- ✓ Adeiladu a chynnal ymddiriedaeth gyda Gofalwyr Maeth trwy gyfathrebu empathig a gonest.
- ✓ Deall agweddau cyfreithiol, ariannol ac ymarferol GGA i ddarparu gwybodaeth gywir.
- ✓ Cynnal trafodaethau gyda sensitifrwydd a pharch tuag at amgylchiadau unigryw pob gofalwr maeth a phlentyn.
- ✓ Cefnogi gofalwyr maeth i wneud penderfyniadau gwybodus, heb unrhyw bwysau, sy'n blaenoriaethu buddiannau gorau'r plentyn.

RHAGARWEINIAD

Mae Gorchmynion Gwarcheidiaeth Arbennig (GGA) yn opsiwn gwerthfawr ar gyfer darparu sefydlogrwydd a pharhad i blant. Fodd bynnag, mae penderfynu gwneud cais am GGA yn gofyn am ystyriaeth ofalus i sicrhau mai dyma'r opsiwn parhad cywir ar gyfer y plentyn a'r gofalwr maeth yng nghyd-destun ehangach anghenion, perthnasoedd teuluol a dymuniadau a theimladau'r plentyn.

Canllawiau yn unig yw'r nodyn ymarfer hwn ac mae'n darparu fframwaith a allai fod yn ddefnyddiol i awdurdodau lleol a gofalwyr maeth er mwyn hybu cysondeb arfer ledled Cymru. Bydd defnyddio'r fframwaith hwn yn hybu trafodaethau gwybodus a sensitif am GGA gyda gofalwyr maeth, yn brif ffrwd ac yn berthnasau / cysylltiedig / ffrindiau a theulu.

Comisiynwyd ac ariannwyd y nodyn ymarfer hwn gan Lywodraeth Cymru ac mewn ymgynghoriad â gofalwyr maeth, gwarcheidwaid arbennig, ymarferwyr a rhanddeiliaid allweddol ledled Cymru. Hoffem ddiolch yn gynnes i bawb a gymerodd ran am eu cyfraniadau.

Cyfyngiadau

Bwriad y nodyn ymarfer hwn yw llywio trafodaethau â gofalwyr maeth awdurdod lleol cymeradwy. Mae sefyllfaoedd lle mae GGA yn cael ei drafod yn ystod y cam asesu ar gyfer personau sy'n berthnasau / cysylltiedig, ymdrinnir ag arfer yn y maes hwn mewn canllawiau eraill [1].

Lle mae plant yn cael eu lleoli gyda gwasanaethau maethu annibynnol / rheoledig, bydd angen i bob awdurdod lleol benderfynu sut a phryd y byddai sgwrs am GGA yn cael ei thrafod, yn dibynnu ar eu trefniadau cytundebol.

Ysgrifennwyd gan Amy
Shepherd (Ymgynghorydd
Hyfforddwr, AFKA Cymru)

CEFNDIR A PHWRPAS

Mae gofalwyr maeth yn cael profiadau gwahanol yn trafod gwarcheidiaeth arbennig gyda'u hawdurdodau lleol. Mae rhai gofalwyr maeth a gwarcheidwaid arbennig wedi teimlo eu bod yn cael eu cefnogi'n dda a'u bod yn cael eu hysbysu'n llawn drwy'r broses, ar ôl cael golwg gytbwys ar y pethau cadarnhaol a'r heriau sy'n gysylltiedig â gofalu am blant o dan GGA. Roedd yr arfer hwn wedi eu galluogi i deimlo'n hyderus ynghylch dilyn GGA a'r cymorth y byddent yn ei gael yn dilyn y gorchymyn.

Fodd bynnag, mae eraill wedi cael profiad gwael, gan ddisgrifio teimlo dan bwysau i wneud cais am GGA neu fwrw ymlaen â chais er nad oeddent yn deall natur y gorchymyn yn llawn. Tynnodd gofalwyr maeth sylw at drafodaethau ag ymarferwyr nad oeddent yn gwybod y ffeithiau llawn na digon o wybodaeth berthnasol i'w cefnogi i wneud penderfyniad gwybodus. Pan fydd gan ofalwyr maeth brofiad gwael o'r trafodaethau hyn gall niweidio'r ymddiriedaeth sydd ganddynt yn yr awdurdod lleol a lleihau eu hyder i ystyried GGA eto yn y dyfodol.

“Dim ond ochr gadarnhaol cael GGA y dywedwyd wrthyf, fe wnes i ddarganfod y negyddol yn ddiweddarach a meddyliais i fy hun ... beth arall nad ydyn nhw'n ei ddweud wrtha i”

Mae hi bob amser yn rhaid i'r penderfyniad fod yn un gwybodus gan y gofalwr maeth i wneud cais am GGA heb fod yn destun pwysau neu rwymedigaeth. Rhaid cynnal unrhwy drafodaethau am GGA yn unol â hynny.

Gall y newid o fod yn ofalwr maeth i fod yn warcheidwad arbennig olygu cryn dipyn o newid, gall gynnwys cydbwysedd rhwng ffactorau cadarnhaol a heriau posibl. Mae cael y cyfle i drafod y rhain yn agored gyda ffocws clir ar anghenion presennol ac anghenion a ragwelir yn gwella gallu gofalwyr maeth i wneud penderfyniad gwybodus ac ymgysylltu fel partneriaid cyfartal wrth gynllunio cymorth.

“Nid yw gofalwyr maeth newydd a rhai gofalwyr maeth sy’n berthnasau yn gwybod faint o gymorth y gall yr awdurdod lleol ei ddarparu na beth allai effeithiau diweddarach trawma fod. Ar yr adeg y trafodasant GGA gyda mi, nid oeddwn yn gwybod pa gymorth y gallai fod ei angen arnaf yn y dyfodol.”

Mae gofalwyr maeth yn gwerthfawrogi gwybodaeth glir a hygyrch am y camau ymarferol sydd ynghlwm wrth wneud cais am GGA, gan gynnwys sut y penderfynir ar gymorth ariannol. Mae darparu’r wybodaeth hon yn rhagweithiol ac yn ysgrifenedig yn caniatáu iddynt ganolbwyntio ar ddiwallu anghenion y plentyn yn hyderus. Mae’r dull hwn hefyd yn sicrhau y gallant gynllunio’n effeithiol heb yr anghysur o orfod gofyn am fanylion, gan helpu i greu proses fwy cefnogol a thryloyw.

Mae’r fframwaith a argymhellir yn y nodyn ymarfer hwn yn hwyluso trafodaethau cwbl wybodus, yn hybu ymddiriedaeth, ac yn grymuso gofalwyr maeth yng Nghymru i wneud penderfyniadau sydd wedi’u hystyried yn ofalus. Mae’n cefnogi plant a theuluoedd y mae gwarcheidiaeth arbennig yn opsiwn addas ar eu cyfer, gan hybu hyder wrth ddilyn y llwybr hwn a chydabod GGA fel cyfle gwerthfawr i sicrhau sefydlogrwydd a pharhad i blant.

PRYD GALL GOFALWR MAETH WNEUD CAIS AM GGA?

Mae Deddf Plant 1989 yn nodi y gall gofalwyr maeth wneud cais i ddod yn warcheidwad arbennig **pan fo'r plentyn wedi byw gyda nhw am flwyddyn, neu'n gynharach os oes ganddynt ganiatâd yr awdurdod lleol.**

Mae'n bosibl y gall gofalwyr maeth sy'n berthnasau/cysylltiedig/ ffrindiau a theulu wneud cais yn gynharach os oedd y plentyn yn byw gyda nhw cyn iddo ddod yn ofalwr maeth [2].

Bydd angen i ofalwyr maeth roi tri mis o rybudd i'r awdurdod lleol o'u bwriad i wneud cais.

PAM Y BUASAI GOFALWR MAETH YN YSTYRIED GWNEUD CAIS AM GGA?

Mae GGA yn arbennig o berthnasol i ofalwyr maeth sydd wedi datblygu cwlwm cryf gyda'r plentyn, a, lle byddai cael cyfrifoldeb rhiant (PR) yn gwella eu gallu i ddarparu cartref sefydlog, parhaol i'r plentyn.

Gall GGA fod yn opsiwn sefydlogrwydd amgen i blant mewn gofal maeth pan nad yw eu hanghenion yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod lleol 'ofalu' amdanynt mwyach. Mae rhoi GGA ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn rhyddhau'r Gorchymyn Gofal ac felly, unwaith y bydd y GGA wedi'i ganiatáu, nid ydynt bellach yn derbyn gofal.

Gall teuluoedd gwarcheidiaeth arbennig barhau i gael cymorth gan yr awdurdod lleol drwy gynllun cymorth GGA, ac mae templed wedi'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cynllun hwn [3]. Gall plant sy'n derbyn gofal o dan Orchymyn Gwarcheidiaeth Arbennig hefyd barhau i dderbyn ymyriad gwaith cymdeithasol trwy Gynllun Gofal a Chymorth Rhan 4 os yw eu hanghenion yn gofyn am hyn.

Ni fydd pob gofalwr maeth neu blentyn yn gweld mai GGA yw'r opsiwn cywir, ac mae'n bwysig pwysu a mesur y manteision a'r heriau posibl yn ofalus cyn gwneud penderfyniad. Mae angen ystyried ffactorau fel anghenion presennol y plentyn a'i anghenion yn y dyfodol, amgylchiadau'r gofalwr maeth, a'r effaith ar ddeinameg y teulu i gyd yn feddylgar. Gall trafodaethau agored a gonest, wedi'u hategu gan wybodaeth glir, helpu gofalwyr maeth i deimlo'n hyderus wrth benderfynu ai GGA yw'r llwybr gorau iddynt hwy a'r plentyn y maent yn gofalu amdano.

Mae deall anghenion cymorth a bod yn gwbl eglur ynghylch sut y gall y cymorth a ddarperir newid ar ôl i GGA gael ei roi yn wybodaeth hollbwysig i ofalwyr maeth. Gellir goresgyn llawer o heriau posibl gyda chynllun cymorth clir sydd ag adnoddau da.

“Rydw i eisiau creu mwy o sefydlogrwydd, rydych chi'n mynd i aros yma, ”
rydych chi'n mynd i fod yn eiddo i ni, rydw i eisiau darparu'r sefydlogrwydd
hwnnw ond yn aml rydyn ni'n hŷn, mae'n ymddangos fel gofyn mawr a yw'n
golygu rhoi'r gorau i'r cymorth hwnnw yn y dyfodol a gewch gan fod yn
ofalwr maeth.”

Mae'r cyfrifoldeb rhiant sydd gan warcheidwaid arbennig yn eu galluogi i arfer eu penderfyniadau er mwyn gwahardd rhieni (neu eraill â chysylltiadau cyhoeddus) a gwneud yr holl benderfyniadau o ddydd i ddydd a'r rhan fwyaf o'r penderfyniadau mawr sy'n ymwneud â'r plentyn oni bai bod gorchymyn arall yn berthnasol [4]. Gall gwarcheidwaid arbennig benodi gwarcheidwad testamentaidd i sicrhau parhad plentyn a'i berthyn i'r teulu os bydd damwain neu salwch. Gall cael GGA hefyd leihau'n ansicr ymhellach gan fod trothwy cyfreithiol i'w fodloni cyn y gellir gwneud cais i ryddhau GGA [5].

I lawer o blant, gall GGA wella eu hymdeimlad o barhad a pherthyn ac mae tystiolaeth ymchwil i ddangos bod lleoliadau GGA, yn gyffredinol, yn fwy sefydlog na phan fydd plant yn parhau i dderbyn gofal [6]. Gall gwybod bod eu Gwarcheidwad Arbennig wedi cymryd cyfrifoldeb drosto'n gyfreithiol roi hwb i hyder y plentyn yn niogelwch ei berthynas a sefydlogrwydd amgylchedd ei gartref. Yn ogystal, gallant elwa o absenoldeb ffactorau ansefydlogi sy'n gysylltiedig â'r system gofal cyhoeddus, megis newid gweithiwr cymdeithasol yn aml ac oedi wrth wneud penderfyniadau [7].

“Gall Gwarcheidiaeth Arbennig fod yn ddewis gwych i blant a theuluoedd – a gallant eistedd yn ôl ac ymlacio”

PRYD I DRAFOD GWARCHEIDIAETH ARBENNIG GYDA GOFALWYR MAETH

Nid yw'r rheoliadau'n pennu amserlen na dyletswydd i drafod GGA gyda gofalwyr maeth. Fodd bynnag, dylai cynllun gofal a chymorth Rhan 6 ar gyfer plant sy'n derbyn gofal nodi o'r cychwyn cyntaf sut y bydd sefydlogrwydd yn cael ei gyflawni a bod yn rhaid adolygu'r cynllun hwn yn barhaus.

Cyfleoedd dysgu i ofalwyr maeth a darpar ofalwyr maeth

Mae rhoi mynediad i bob gofalwr maeth at gyfleoedd dysgu am GGA yn codi ymwybyddiaeth o GGA fel opsiwn parhaol, gan rymuso gofalwyr maeth i gychwyn sgysiau gyda'r tîm o amgylch y plentyn pan fyddant yn credu y gallai GGA fod er lles gorau'r plentyn.

Byddai cynnwys gwybodaeth am GGA ochr yn ochr â Pan Fydda i'n Barod mewn hyfforddiant paratoi ar gyfer darpar ofalwyr maeth yn cryfhau ymhellach ddealltwriaeth o opsiynau sefydlogrwydd a pharhad hirdymor ar gyfer plant mewn gofal.

Drwy fynd ati'n rhagweithiol i gynyddu gwybodaeth gofalwyr maeth am GGA, gallant deimlo'n fwy gwybodus, parod, a mwy parod pan fydd y trafodaethau hyn yn codi. Mae hyn nid yn unig yn cefnogi eu hyder ond hefyd yn sicrhau y gallant gyfrannu'n ystyrlon fel partneriaid cyfartal wrth gynllunio ar gyfer dyfodol y plentyn.

Pan gadarnheir gofal maeth fel cynllun plentyn ar gyfer parhad

Gellir addasu'r wybodaeth ganlynol i ddiweddarau gofalwyr maeth unwaith y bydd cynllun plentyn ar gyfer sefydlogrwydd wedi'i gadarnhau a'i godi mewn unrhyw drafodaethau paru dilynol.

Pan fo cynllun plentyn ar gyfer sefydlogrwydd yn ofal maeth, mae'r awdurdod lleol yn cydnabod y bydd anghenion ac amgylchiadau'r plentyn yn esblygu dros amser. O ganlyniad, efallai y daw amser pan fydd yr awdurdod lleol yn trafod yr opsiwn o warcheidiaeth arbennig gyda gofalwr(wyr) maeth y plentyn, ar yr amod bod hyn yn cyd-fynd â lles a lles y plentyn.

Mae gwarcheidiaeth arbennig yn opsiwn sefydlogrwydd i blant, sy'n galluogi'r plentyn i adael y system ofal tra'n rhoi cyfrifoldeb rhiant am y plentyn i'r gwarcheidwad arbennig. Gall gofalwyr maeth wneud cais i ddod yn warcheidwad arbennig plentyn ar ôl gofalu am y plentyn am flwyddyn neu fwy neu'n gynt os oes ganddynt ganiatâd yr awdurdod lleol. Mae'n bosibl y bydd gofalwyr maeth sy'n berthnasau / cysylltiedig / ffrindiau a theulu yn gallu gwneud cais yn gynharach os oedd y plentyn yn byw gyda nhw cyn iddo ddod yn ofalwr maeth.

Os hoffech fwy o wybodaeth am GGA ar unrhyw adeg yn ystod eich taith faethu, gallwch godi hyn fel rhan o'ch anghenion dysgu a datblygu. Bydd eich gweithiwr neu wasanaeth maethu yn hapus i'ch helpu i gael mynediad at ragor o wybodaeth ac arweiniad am yr opsiwn sefydlogrwydd hwn.

Cofiwch na fyddai'n briodol codi'r pwnc hwn am y tro cyntaf yn ystod Adolygiad Plentyn sy'n Derbyn Gofal oherwydd efallai y bydd angen paratoi a chymorth ar ofalwyr maeth i'w galluogi i ymateb i unrhyw gwestiynau ynghylch eu barn ar warcheidiaeth arbennig.

Cynnal 'Cyfarfod Cynllunio Parhad (GGA)'

Argymhellir bod **Cyfarfod Cynllunio Parhad (GGA)** yn cael ei gynnull pan fydd naill ai:

- a) Mae plentyn wedi bod mewn lleoliad gofal maeth sefydlog am 12 mis neu fwy, neu, ar unrhyw adeg cyn hynny:
- b) Bod y gofalwr(wyr) maeth neu weithiwr proffesiynol sy'n ymwneud â phlentyn mewn lleoliad maeth sefydlog yn meddwl y gallai gwarcheidiaeth arbennig fod yn opsiwn sefydlogrwydd addas ar gyfer y plentyn hwnnw a'i ofalwyr maeth.

Ystyriaethau ychwanegol

Efallai y bydd sefyllfaoedd lle mae plant wedi cyflawni sefydlogrwydd gyda'u gofalwyr maeth yn yr hyn sy'n parhau i fod yn leoliad maeth 'tymor byr' gyda chynllun/cynllun gofal terfynol ar gyfer parhad heb ei benderfynu eto ar gyfer y plentyn.

Yn y sefyllfaoedd hyn, bydd y tîm cynllunio gofal yn ystyried yr holl opsiynau posibl ar gyfer y plentyn, ac os yw gwarcheidiaeth arbennig yn opsiwn, mae'n hollbwysig bod gofalwyr maeth yn cael yr amser a'r cyfle angenrheidiol i ystyried a fyddai hyn yn addas.

Mae'n debygol y bydd cyfarfodydd cynllunio cyfreithiol lle caiff opsiynau eu trafod. Argymhellir bod y pwyntiau trafod o'r **Cyfarfod Cynllunio Parhaol (GGA)** yn cael eu cynnwys mewn unrhyw gyfarfodydd cynllunio cyfreithiol er mwyn sicrhau bod yr opsiwn o GGA wedi cael sylw cadarn.

Lle mae Gwarcheidwad Plant Cafcass Cymru dan sylw, byddai'n fuddiol cael cyfathrebu clir rhwng yr awdurdod lleol a'r Gwarcheidwad Plant ynghylch os, sut a phryd y trafodir GGA gyda gofalwyr maeth.

CYFARFOD CYNLLUNIO PARHAOL (GGA)

Mae gofalwyr maeth yn disgwyl y bydd y gweithwyr proffesiynol sy'n ymwneud ag achos plentyn yn cyfathrebu'n dda â'i gilydd. Os byddant yn clywed gwybodaeth anghyson gan wahanol weithwyr proffesiynol, gallant ddatblygu drwgdybiaeth ar draws y system gyfan sydd â'r potensial i danseilio'r nod cyffredin o gyflawni'r canlyniadau gorau i blant.

Bwriad y **Cyfarfod Cynllunio Parhaol (GGA)** yw hybu cyfathrebu effeithiol rhwng gweithwyr proffesiynol i sicrhau bod y wybodaeth a ddarperir i ofalwyr maeth yn gytbwys ac yn dangos ystyriaeth i'w hanghenion a'u hamgylchiadau nhw a'r plentyn.

Bwriedir i'r cyfarfod hwn gael ei gynnull yn unol â'r fframwaith gwneud penderfyniadau o fewn yr awdurdod lleol cyfrifol pan fo cynllun newid gofal arfaethedig ar gyfer plentyn.

Nid oes rhaid i hwn fod yn gyfarfod ar wahân ar wahân a, lle bo'n briodol, gellir ei gynnwys mewn cyfarfodydd perthnasol eraill.

Cyfranogwyr:

Mae hwn yn gyfarfod o'r tîm proffesiynol o amgylch y plentyn. Mae'n hanfodol bod gweithiwr cymdeithasol goruchwylio'r gofalwr maeth neu rywun cyfatebol a gweithiwr cymdeithasol y plentyn yn bresennol.

Paratoi:

- Bydd angen asesiad cyfoes o anghenion y plentyn i lywio'r cyfarfod hwn.
- Dylai fod gan bob cyfranogwr yn y cyfarfod ddealltwriaeth glir o GGA er mwyn sicrhau y gwneir penderfyniadau effeithiol.
- Dylai'r gweithiwr cymdeithasol goruchwyliol neu swyddog cyfatebol ddod â dealltwriaeth glir o'r teulu maethu ac unrhyw gryfderau a heriau presennol sy'n bresennol yn y cartref maethu.

Nodau:

- Adolygu anghenion aseddig y plentyn ochr yn ochr â'i gynllun ar gyfer sefydlogrwydd ac anghenion ac amgylchiadau'r gofalwr maeth.
- Trafod a allai GGA fod yn gynllun priodol ar gyfer sefydlogrwydd.
- Sicrhau tryloywder a hybu ymddiriedaeth mewn unrhyw **Drafodaeth GGA Gofalwyr Maeth** dilynol.

Eitemau ar yr agenda:

Argymhellir bod y cyfarfod yn ystyried y canlynol, ochr yn ochr ag unrhyw eitemau agenda eraill a bennir gan gyfranogwyr:

1. Anghenion a Lles y Plentyn

- Anghenion presennol ac anghenion a ragwelir - sut y gellid diwallu'r rhain o dan GGA?
- A fyddai angen Cynllun Gofal a Chymorth Rhan 4 ar y plentyn?

2. Amser Teulu / Cyswllt

- Trefniadau a pherthnasoedd presennol rhwng y gofalwr maeth, y plentyn a theulu ehangach y plentyn
- Pa gymorth y gallai fod ei angen ar gyfer trefniadau amser teulu o dan GGA?

3. Profiad a Pharodrwydd y Gofalwr Maeth

- Hyd yr amser maethu yn gyffredinol ac yn benodol gofalu am y plentyn hwn – pa mor dda ydyn nhw'n deall y cymorth a ddarperir i ofalwyr maeth ac anghenion disgwylledig y plentyn?
- Cymhwysedd i wneud cais am GGA – a oes angen caniatâd awdurdod lleol arnynt?
- Ai nawr yw'r amser iawn i drafod GGA gyda'r gofalwr maeth? A oes unrhyw ffactorau ansefydlogi ar hyn o bryd?

4. Cymorth GGA ac Ystyriaethau Ymarferol

- Pa gymorth GGA sydd ar gael gan yr awdurdod lleol?
- Beth y gellir ac na ellir ei gyflawni o dan GGA i ddiwallu anghenion y plentyn a'r gofalwr fel y'u deellir ar hyn o bryd?
- Os yw'r gofalwr maeth yn byw y tu allan i'r sir: goblygiadau cymorth GGA yn trosglwyddo tair blynedd ar ôl y gorchymyn.
- A yw'r awdurdod lleol yn ariannu cyngor cyfreithiol i ofalwyr maeth sy'n ystyried GGA? Sut mae hyn yn cael ei drefnu?

- A oes gan yr awdurdod lleol wybodaeth ysgrifenedig glir am ddarpar warcheidwaid arbennig ynghylch cymorth a phenderfynu ar gymorth ariannol? Os na, sut bydd hyn yn cael ei gyfleu i'r gofalwr maeth yn hyderus ac yn eglur?
- A oes cyngor ar fudd-daliadau lles ar gael? Sut mae'n cael ei drefnu?
- Cynllunio wrth gefn: Beth allai ddigwydd os bydd y Gwarcheidwad Arbennig arfaethedig yn sâl neu'n marw?

5. Ystyriaethau Cyfreithiol a Parhaol

- Sut mae GGA yn effeithio ar Gyfrifoldeb Rhiant (PR) a phenderfyniadau ar gyfer y Gwarcheidwad Arbennig a rhieni'r plentyn.
- Potensial ar gyfer ymglyfreitha yn y dyfodol? Pa gymorth y mae'r ALI yn ei ddarparu?
- Opsiynau parhad amgen - a oes unrhyw opsiynau addas eraill?
- A oes unrhyw resymau pam y dylai'r plentyn barhau i dderbyn gofal?
- Mae GGAs yn dod i ben yn 18 oed heb unrhyw gysylltiad cyfreithiol gydol oes – beth yw'r goblygiadau i'r plentyn a'r gofalwr hwn? Ystyried yr effaith ar statws y perthynas agosaf a rôl y gofalwr wrth gynllunio ar gyfer iechyd a lles y plentyn pan fydd yn oedolyn. A ddylid ystyried mabwysiadu yn ddiweddarach?
- Mynediad i'r Cynllun Pan Fydda i'n Barod

6. Manteision a Heriau trosglwyddo i GGA

- Ystyried goblygiadau uniongyrchol a thymor hwy, gan gynnwys addysg, iechyd, perthnasoedd teuluol, lles a chyllid.

Canlyniadau:

1. Bydd yr Awdurdod Lleol yn penderfynu a yw'n meddwl y gallai Gorchymyn Gwarcheidiaeth Arbennig fod yn briodol i'r plentyn a'r gofalwr maeth ar yr adeg hon, ynghyd â'r rhesymau dros y farn hon.

2. Cytunir ar y camau nesaf:

- a. Penderfynwch pwy fydd yr ymarferydd arweiniol mewn unrhyw gyfathrebiad dilynol am GGA's gyda'r Gofalwr Maeth. Bydd yr ymarferydd hwn yn cymryd cyfrifoldeb am gynnull y **Drafodaeth GGA Gofalwr Maeth** os oes angen.
- b. Pe bai'r gofalwr maeth wedi codi'r posibilrwydd o GGA, yna dylid cynllunio Trafodaeth GGA Gofal Maeth bob amser fel cam nesaf.

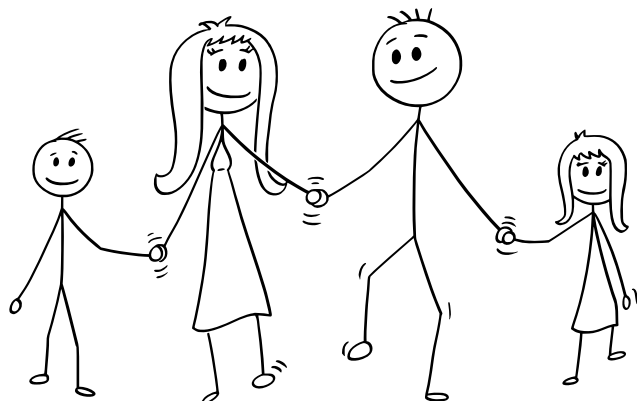

c. Pe bai aelod o'r tîm proffesiynol yn codi'r posibilrwydd o GGA, yna yn amodol ar bwynt d. dylai'r ymarferydd arweiniol gysylltu â'r gofalwr maeth a rhoi gwybod iddo fod y cyfarfod wedi'i gynnal a chynnig cyfle iddynt gymryd rhan mewn **Trafodaeth GGA Gofalwr Maeth.**

d. Os oes gan y cyfarfod resymau cymhellol dros beidio â hysbysu'r gofalwr maeth bod Cyfarfod GGA Cynllunio Parhad wedi'i gynnal, yna dylid cofnodi'r penderfyniad hwn yn glir gan sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'r holl ofynion a safonau cyfreithiol perthnasol.

e. Egluro rolau, cyfrifoldebau a chyfathrebu o fewn y tîm ar gyfer cefnogi'r gofalwr maeth yn ystod y broses.

3. Dylid ysgrifennu adroddiad byr yn amlinellu barn gyfredol yr Awdurdod Lleol gan ddeall y gallai'r farn hon newid yn dilyn unrhyw asesiad GGA dilynol. Dylid cofnodi'r camau nesaf yn glir. Dylid cadw'r adroddiad hwn ar ffeil y plentyn er mwyn sicrhau bod y broses benderfynu'n glir pe bai'r plentyn yn dewis mynd at ei ffeil yn y dyfodol.

'TRAFODAETH GGA GOFALWYR MAETH'

Bwriad trafodaeth GGA Gofalwyr Maeth yw hysbysu gofalwyr maeth am GGA fel y gallant ystyried a hoffent archwilio'r opsiwn hwn ymhellach.

Paratoi ar gyfer y drafodaeth – Cefnogi Gofalwyr Maeth

- Dylai'r ymarferydd arweiniol gysylltu â'r gofalwr maeth i'w hysbysu bod trafodaeth GGA Cynllunio Parhad wedi'i chynnal a chynnig cyfle iddynt drafod y canlyniad mewn Trafodaeth GGA ar gyfer Gofalwyr Maeth.
- Cytuno gyda'r gofalwr maeth ar yr amgylchedd trafod, gan ystyried eu hoffterau o ran lleoliad, ffurfioldeb, a phwy ddylai gymryd rhan.
- Darparu deunyddiau ysgrifenedig yr Awdurdod Lleol am GGA ymlaen llaw. Lle bynnag y bo modd, byddai'n fuddiol i'r deunyddiau hyn gynnwys gwybodaeth glir a manwl am gymorth ariannol.
- Os bydd y gofalwr maeth yn penderfynu nad yw am gymryd rhan mewn Trafodaeth GGA Gofalwr Maeth yna dylid parchu ei benderfyniad heb bwysau, fodd bynnag gall yr awdurdod lleol ddewis mynd ar drywydd hyn yn ysgrifenedig, yn enwedig os oes unrhyw oblygiadau o ran cynllun y plentyn ar gyfer sefydlogrwydd.

Paratoi ar gyfer y drafodaeth – Ymarferydd Arweiniol

- Deall y fframwaith a'r prosesau cyfreithiol gyda'r wybodaeth hanfodol am GGA fel yr amlinellir yn Atodiad 1 a'r Pwyntiau Trafod isod.
- Paratoi i drafod yn sensitif, gan sicrhau bod gofalwyr maeth yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi ac nad ydynt dan bwysau.
- Byddwch yn barod i wrando ar safbwynt y gofalwr maeth, gan gynnwys ei bryderon a'i ddyheadau ar gyfer y plentyn.
- Rhagwelwch gwestiynau neu gamsyniadau cyffredin a all fod gan ofalwyr maeth, a byddwch yn barod i drafod rhai rhwystrau cyffredin yn onest fel:
 - Goblygiadau ariannol a chyfreithiol GGA.
 - Sut mae GGA yn wahanol i faethu hirdymor.
 - Cefnogaeth i argaeledd a newidiadau i'r strwythur cefnogaeth ar ôl GGA.
- Deall cynllun gofal y plentyn, ei anghenion presennol a thebygol yn y dyfodol a sut olwg fyddai ar ddiwallu'r anghenion hyn ar gyfer y plentyn a'r gofalwr maeth o dan GGA.

- Trafodaethau wedi'u teilwra i safbwynt y gofalwr maeth: Cydnabod y gall y cymhelliad i ystyried GGA ddod naill ai gan y gofalwr maeth neu'r awdurdod lleol, a all ddylanwadu ar sut mae'r gofalwr maeth yn gweld y manteision a'r heriau. Canolbwyntio ar gefnogi'r gofalwr maeth i ddatblygu safbwynt cytbwys a gwybodus.
- Deall lefel bresennol profiad y gofalwr maeth a bod yn ymwybodol efallai nad oes ganddo ddealltwriaeth lawn o'r holl gymorth sydd ar gael i ofalwyr maeth a phlant sy'n derbyn gofal, yn enwedig wrth iddynt fynd yn hŷn, pontio rhwng ysgolion, angen cymorth therapiwtig neu fod ag anghenion dysgu ychwanegol – byddwch yn barod i egluro'r rhain a'r gwahaniaethau yn y cymorth a ddarperir i warcheidwaid arbennig.
- Byddwch yn ymwybodol o systemau cymorth presennol y gofalwr maeth ac unrhyw heriau unigryw y mae'n eu hwynebu.

Pwyntiau Trafod

Mae'n bosibl bod rhai o'r pwyntiau wedi'u cynnwys yn yr hyfforddiant a ddarparwyd i'r gofalwr maeth a gellir eu hailystyried yn y drafodaeth i sicrhau eglurder.

Os na ellir mynd i'r afael ag unrhyw bwyntiau'n ddigonol yn ystod y drafodaeth a rhagwelir y bydd hyfforddiant neu gyfranogiad ymarferwyr eraill yn y dyfodol yn ymdrin â hwy, dylid cofnodi'r rhain yn glir yn y camau nesaf.

1. Rhesymau dros Ystyried GGA

- Pam y gallai gofalwr maeth ystyried gwneud cais am GGA?

2. Safbwynt yr Awdurdod Lleol

- Beth yw barn yr awdurdod lleol o'r Cyfarfod Cynllunio Parhaol (GGA)?
- Eglurhad o'r farn hon a'i goblygiadau, gan sicrhau esboniad cytbwys o'r manteision a'r heriau canfyddedig

3. Cymorth i Blant o dan GGA

- Sut y gellid cefnogi'r plentyn pe bai GGA yn cael ei ganiatáu?
- A fyddai cymorth gwaith cymdeithasol parhaus gyda Chynllun Gofal a Chymorth Rhan 4 yn cael ei ystyried? Os felly, sut a phryd y byddai penderfyniadau am hyn yn cael eu gwneud, ac os cytunir arnynt, pa dîm fyddai'n cefnogi'r plentyn?
- Trafod anghenion iechyd, addysgol, emosiynol, lles, datblygiadol, hunaniaeth a diwylliannol, gan gynnwys gwaith hanes bywyd. Beth fyddai'r un peth, a beth fyddai'n newid?
- Goblygiadau penodol ar gyfer cymorth ysgol: a oes gan y plentyn hwn unrhyw anghenion dysgu ychwanegol cydnabyddedig? Os yw'r plentyn yn rhy ifanc i benderfynu ar hyn nawr beth fyddai'n digwydd pe bai anghenion ychwanegol yn cael eu nodi ar ôl i GGA gael ei ganiatáu?
- Ystyried addysg uwch / prifysgol, trafod goblygiadau ar gyfer cymorth a sicrhau y bydd y plentyn yn gallu dangos tystiolaeth o statws gadael gofal a/neu wedi ymddieithrio.

4. Effaith ar Benderfynu a Chyfrifoldeb Rhiant

- Sut mae GGA yn effeithio ar wneud penderfyniadau a chyfrifoldeb rhiant?
- Goblygiadau ar gyfer penderfyniadau ynghylch cyswllt, iechyd ac addysg.

5. Swyddogaeth a Chyfrifoldeb Gwarcheidwaid Arbennig

- Pa ymrwymiad a chyfrifoldeb sydd gan Warcheidwaid Arbennig i blant?
- Sut mae hyn yn wahanol i rôl gofalwr maeth hirdymor

6. Cefnogaeth i Warcheidwaid Arbennig

- Sut mae Gwarcheidwaid Arbennig yn cael eu cefnogi gan yr awdurdod lleol cyfrifol?
- Sut mae hyn yn wahanol i fod yn Ofalwr Maeth?
- A yw'r gofalwr maeth yn byw y tu allan i'r sir – os felly, trafodwch oblygiadau'r newid cymorth tair blynedd ar ôl y drefn.

7. Rheoli Heriau yn y Dyfodol

- Beth fyddai'n digwydd pe bai GGA yn cael ei ganiatáu, a'r gwarcheidwad arbennig yn wynebu heriau wrth ofalu am y plentyn? Egluro llwybrau at gymorth ac adolygu anghenion cymorth.
- Sut byddai'r gofalwr yn cael seibiant naturiol a rheolaidd o ofalu fel gwarcheidwad arbennig?
- Sut y gellir sicrhau sefydlogrwydd a chefnogaeth i'r plentyn pe bai amgylchiadau nas rhagwelwyd, megis salwch neu analluedd, yn effeithio ar y gwarcheidwad arbennig?
- Beth yw'r potensial ar gyfer ymglyfreitha yn y dyfodol yn dilyn gwneud y gorchymyn a sut olwg allai fod ar hyn? A fyddai'r ALL yn cefnogi a beth fyddai hyn yn ei olygu? (e.e. ceisiadau rhieni ynghylch cyswllt neu ddiddymu'r gorchymyn).

8. Cefnogaeth Ariannol a Chyfreithiol

- Pa gymorth ariannol sydd ar gael i Warcheidwaid Arbennig?
- Sut mae penderfyniadau am gymorth ariannol yn cael eu gwneud a'u hadolygu?
- Pa gyngor cyfreithiol a budd-daliadau lles sydd ar gael? Sut mae cyrchu hwn?

9. Cefnogaeth Annibynnol

- Pa gymorth sydd ar gael gan sefydliadau neu rwydweithiau annibynnol?

10. Cynllunio ar gyfer Oedolyn

- Deall y bydd y GGA yn dod i ben pan fydd y plentyn yn cyrraedd 18 oed
- Pa gymorth gadael gofal sydd ar gael
- Yn ddiweddarach, a ddylai'r gofalwr fod yn ymwybodol o ddod yn berthynas agosaf y plentyn neu sicrhau cysylltiad cyfreithiol gydol oes trwy fabwysiadu?
- Sut mae Pan Fydda i'n Barod yn gweithio yn yr awdurdod lleol cyfrifol ac a oes unrhyw gynlluniau tebyg ar gael ar gyfer gwarcheidwaid arbennig?

11. Proses Ymgeisio ac Asesu

- Beth mae gwneud cais am GGA yn ei olygu? Beth yn union yw'r camau ymarferol?
- Beth mae asesiad GGA yn ei olygu?

12. Cytuno ar y Camau Nesaf

- Crynhoi'r drafodaeth a chytuno ar bwyntiau gweithredu a chamau nesaf
- Defnyddiwch yr adran ganlynol i benderfynu beth i'w gynnwys

Y CAMAU NESAF YN DILYN TRAFODAETH GGA GOFALWYR MAETH

- Ymarferydd arweiniol i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i GCP, Swyddog Adolygu Annibynnol ac unrhyw ymarferwyr perthnasol eraill am y canlyniad ac unrhyw gamau gweithredu neu gamau nesaf y cytunwyd arnynt.
- Gwnewch gofnod ffurfiol o'r drafodaeth ar gyfer ffeiliau'r gofalwr maeth a'r plentyn.
- SSC mewn cydweithrediad ag ymarferwyr perthnasol gan gynnwys y SSW neu swyddog cyfatebol a'r Swyddog Adolygu Annibynnol i benderfynu os, pryd a sut y byddai'r plentyn a rhieni'r plentyn yn cael eu hysbysu bod gwarcheidiaeth arbennig yn cael ei hystyried, neu wedi cael ei hystyried.
- Lle nad yw gofalwyr maeth eisiau ystyried GGA ymhellach, cytuno gyda'n gilydd a fyddai hyn yn cael ei ailystyried yn y dyfodol a sut.
- Ar gyfer gofalwyr maeth a hoffai gael rhagor o wybodaeth neu sy'n dymuno rhoi hysbysiad i wneud cais am GGA, anogwch nhw i gael mynediad at, a lle bo'n bosibl, darparu cymorth / gwneud trefniadau ar gyfer:
 - Cyngor cyfreithiol
 - Cyngor ar fudd-daliadau lles
 - Hyfforddiant paratoi (os nad oes mynediad iddo eisoes)
 - Cyfarfod â gwarcheidwaid arbennig lleol
 - Creu cysylltiadau â chymorth a ddarperir drwy'r sector annibynnol
 - Trafod cymorth gydag ysgol y plentyn ac unrhyw ysgol y gall y plentyn drosglwyddo iddi
 - Cytuno ar ddyddiad ac amser y cyfarfod adolygu

ATODIAD 1: GWYBODAETH HANFODOL AM GGA AR GYFER YMARFERWYR SY’N ARWAIN Y DRAFODAETH SGO GOFALWYR MAETH

Bydd y wybodaeth hon yn sicrhau y gallwch ateb unrhyw gwestiynau sydd gan ofalwyr maeth a sicrhau y gallant gael cefnogaeth ddigonol i wneud penderfyniadau gwybodus:

- Yn union sut mae GGA yn effeithio ar wneud penderfyniadau a chyfrifoldeb rhiant am y darpar warcheidwad/gwarcheidwaid arbennig a rhieni’r plentyn – a allwch chi egluro’r goblygiadau ymarferol o ddydd i ddydd ac yn y tymor hir? Rhaid i hyn gynnwys penderfyniadau ynghylch gwneud newidiadau i gyswllt, rheoli cyfathrebu ag ysgol y plentyn a rôl gorchmynion trefniadau plant ar gyfer cyswllt y gellir eu gwneud ochr yn ochr â GGA.
- Rôl yr awdurdod lleol yn dilyn gwneud GGA mewn perthynas â phlant sy’n derbyn gofal:
 - a.** Deall a oes rhaid i warcheidwaid arbennig ymgysylltu â’r awdurdod lleol ar ôl gwneud y gorchymyn ac effaith unrhyw orchymyn arall, megis gorchymyn trefniadau plentyn, gorchymyn camau gwaharddedig, gorchymyn goruchwylio ac ati.
 - b.** Rhwymedigaethau’r Awdurdod Lleol i blant a adawodd ofal ar GGA ac sy’n cael eu hystyried yn blant ‘Categori 5’ o dan adran 104 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014 – a allwch chi esbonio sut mae eich awdurdod lleol yn cefnogi’r plant/pobl ifanc hyn rhwng 16 – 21 oed a sut mae hyn yn wahanol i’r cymorth a roddir i blant sy’n parhau i dderbyn gofal?
 - c.** Y cynnig lleol o gymorth a sut mae hyn yn berthnasol i Gynllun Cymorth Gwarcheidiaeth Arbennig Cymru Gyfan[8]; Y Canllaw ar gyfer Cynnig Cymorth Gwarcheidiaeth Arbennig[9] gofynion y COP[10]. A allwch egluro’n glir sut mae cymorth yn gweithio yn yr awdurdod lleol a sut yn union y mae gwarcheidwad arbennig yn cael gafael ar gymorth ar ôl i’r gorchymyn gael ei roi?

- O dan ba amgylchiadau y gall gwarcheidwaid arbennig a phlant sy'n destun gorchymyn gwarcheidiaeth arbennig ofyn am adolygiad neu asesiad o'u hanghenion am wasanaethau cymorth GGA.
- Deall pwy arall sydd â hawl i asesiad o'u hanghenion am wasanaethau cymorth gwarcheidiaeth arbennig.
- Gofynion asesu a beth i'w ddisgwyl o'r broses asesu yn eich awdurdod lleol.
- Ymwybyddiaeth y gall gwneud GGA fod â goblygiadau ar gyfer sefyllfa ariannol Gofalwr Maeth ac y gallai effeithio ar ei fudd-daliadau lles – sut mae darpar Warcheidwaid Arbennig yn eich Awdurdod Lleol yn cael cyngor ar fudd-daliadau lles?
- Sut mae ceisiadau GGA yn cael eu gwneud a'u hamserlennu, beth yw'r ffioedd cyfreithiol ar gyfer gwneud cais, ac a fyddai'r Awdurdod Lleol yn cefnogi'r rhain.
- Dealltwriaeth o gynlluniau wrth gefn a gwarcheidwaid testamentaidd.

[1] Foster Wales Good Practice Guidance for The Assessment and Support of Kinship Foster Carers 2025 awaiting publication; gweler hefyd gyhoeddiadau CoramBAAF – Undertaking a Kinship Care Assessment and the Family Rights Group publication: Initial Family and Friends Care Assessment: A good practice guide, updated in 2022 [Initial Family and Friends Care Assessment: A good practice guide - Family Rights Group](#)

[2] Gweler y Cod Ymarfer ar arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol mewn perthynas â gorchmynion gwarcheidiaeth arbennig, 2.3, tudalen 10 [Gorchmynion Gwarcheidiaeth Arbennig: Cod ymarfer / LLYW.Cymru](#)

[3] [sco-support-plan-first.pdf](#)

[4] DP 1989 Rhan II Gwarcheidiaeth Arbennig 14C Deddf Plant 1989

[5] The Court may not grant leave to apply unless “it is satisfied that there has been a significant change in circumstances since the making of the special guardianship order” (s14 CA 1989).

[6] [Special guardianship: a review of the evidence - Nuffield Family Justice Observatory](#)

[7] [2410-CV-YLYC-2021-Report-Key-Findings+Recs-v4.indd](#) and [Children's Voices: Children's experiences of instability in the care system | Children's Commissioner for England](#)

[8] [sco-support-plan-first.pdf](#)

[9] [20-SGO-Support-Guidance-English-version.pdf](#)

[10] [Special guardianship orders: code of practice | GOV.WALES](#)

